

Tutkimuskatsaus (pohjana Vaasassa 2023 rakennettu tutkimustehtävien ja -kysymysten matriisi)
(väitöstutkimukset, Aikuiskasvatus-lehden artikkelit, SVV-ohjelman julkaisut, VST:n julkaisut)

Tehtävä ja rooli (sis. yhteiskunnalliset haasteet) (tutkimustehtävä 1)

1.1 Tehtävä historiallisesti

Vst

Vapaa sivistystyö eilen, tänään ja huomenna. Pätäri, Teräsahde, Harju, Manninen & Heikkinen (toim.) 2019.

Suomen vapaan kansansivistystyön vaiheet. Karjalainen, Erkki & Toiviainen, Timo 1984.

Tutkimus kansanopistokäynnin, opintokerhotoiminnan ja kansankirjastojen käytön maantieteellisestä levinnäisyydestä Suomessa toisen maailmansodan jälkeen. Huuhka, Kosti 1952 (Lis).

Kansanopistot

Kansanopistokodin 120 vuotta. Kansanopiston opettajien ja opiskelijoiden sisäoppilaitoselämää 1800-luvun lopulta 2010-luvulle. Jokinen, Jyrki 2015.

Pohjoismaisilta juurilta kohti maailmanlaajuista toimijuutta? Suomalaisen kansanopiston toimintakulttuuri ja sen kansainvälisyys 2000-luvun alussa. Koskinen, Helena 2003 (väitös).

"Käy hehkuvien rinnoin, mielin puhtain...": Kansanopistohankkeet Pohjois-Karjalassa vuosina 1890–1934. Tuominen, Vesa 1998 (väitös).

Vapauden vankina. Sata vuotta kansanopistotoimintaa Suomessa. Kinnunen, K. & Virtanen, S. (toim.) 1989.

Suomen kansanopisto 1889–1979. Karttunen, M.O. 1979.

Kansalaisopistot

Sharing the treasure of knowledge: nineteenth-century Nordic adult education initiatives and their outcomes. Ahonen, Kirsi 2022 (väitös).

Sivistystä kaikille vai valituille? Kansalaisopistotoiminnan kehitys vapaasta kansanvalistustyöstä maksupalveluun. Sihvonen, Juha 1996 (väitös).

Kansalais- ja työväenopistojen historia 1899–1979. Huuhka, Kosti 1990.

Opintokeskukset, järjestöllinen sivistystyö

Opintokeskusten historia ja nykypäivä. Turunen, Jorma & Harju, Aaro 2024.

The construction, consolidation and transformation of the ethnic, collective identity Finland-Swede in the context of Swedish and bilingual voluntary associations. Saaristo, Maria 2020 (väitös).

Suostumus, sitouttaminen ja yhteisöllisyys: settlementiliikkeen kerho- ja opintotoiminta Helsingissä 1920–1939. Maaperä, Ilona 2020 (väitös).

Järjestäytyminen ja yhteiskunnan muutos: järjestötoiminnan alkuvaiheet ja laajentuminen suomenkielisellä Etelä-Pohjanmaalla vuoteen 1908. Latikka, Olavi 2020 (väitös).

Yhteisön voima. Nuorisoseuraliikkeen historia 1–5. Numminen, Jaakko 2011.

Tasa-arvoa tanssilattialla. Käsiyöväen sivistysseurat 1840-luvulta 1870-luvun alkuun. Rehumäki, Pekka 2008 (väitös).

Koti on kansan sydän. Kotikasvatusyhdistyksen perustaminen ja toiminta 1907–1917. Parjo, Oili 2003 (väitös).

Kotikasvatus koko kansan asiaksi: kotikasvatusyhdistyksen perustaminen ja toiminnan ensimmäinen vuosikymmen 1907–1917. Parjo, Oili 2002 (Lis).

Suomen kotien päivä valkenee...: Marttajärjestö suomalaisessa yhteiskunnassa vuoteen 1939. Ollila, Anne 1993 (väitös).

1.2 Tehtävän muutos suhteessa yhteiskunnalliseen muutokseen

Vapaa sivistystyö eilen, tänään, huomenna. Vapaan sivistystyön rooli, asema ja merkitys suomalaisessa koulutusjärjestelmässä ja yhteiskunnassa. Pätäri, J., Teräsahde, S., Harju, A., Manninen, J. & Heikkinen, A. (toim.) 2019.

Vapaa, vallaton ja vangittu sivistystyö. SVV-pamfletti 2015. Jenni Pätäri, Annika Turunen & Ari Sivenius (toim.).

Sopeuttavaa sivistystyötä. Manninen, Jyri 2010 (AK).

Pohjoismaisilta juurilta kohti maailmanlaajuisia toimijuutta? Suomalaisen kansanopiston toimintakulttuuri ja sen kansainvälisyys 2000-luvun alussa. Koskinen, Helena 2003 (väitös).

Onko vapaat sivistystyöt tehty? Tutkimus kansalaisopistojen sopeutumisesta yhteiskunnallisiin muutoksiin. Sihvonen, Juha 1993 (Lis).

Kansalais- ja työväenopistoissa opiskelu yhteiskunnan tehokkuuspyrkimysten paineessa. Koponen, Lauri 1984 (Lis).

Visiot

Visiot vst:n tulevaisuudesta. Teräsahde, Sini & Manninen, Jyri 2019. Teoksessa Vst eilen, tänään ja huomenna.

VST ry:n [visiotyö 2015](#).

Framtidens kompetenser. NVL 2007. Selvitys.

Vapaan sivistystyön visiot. Castrénilaista laatuviiniä uusissa tammitynnyreissä. Toiviainen, Timo 2002.

1.3 Kansalaisyhteiskunta

Poliittisten puolueiden ja sivistystyön suhde. Pastuhov, Annika.

Aaro Harjun tutkimukset, mm. 2003. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet.

Uudet liikkeet – Radikaali kansalaisaktivismi 1990-luvun Suomessa. Rasimus, Ari 2006 (väitös).

Viholliskuviin ja viranomaisiin vetoamalla vaiennetut työväentalot. Kuinka Pohjois-Savon Lapuan liike sai nimismiehet ja maaherran sulkemaan 59 kommunistista työväentaloa Pohjois-Savossa vuosina 1930–1932. Ruuskanen, Esa 2006 (väitös).

Kansalaisten vaikuttaminen ja kansalaisjärjestöt sekä vapaa sivistystyö. Tainio, Jukka 2001 (selvitys, VSOP).

Maaorjuuden ja vallankumouksen puristuksessa: Inkerin ja Pietarin suomalaisten sivistys-, kulttuuri- ja itsetuntopyrkimyksiä vuosina 1861–1917. Flink, Toivo 2000 (väitös).

Kansanvalituksen ja kansallisen olemassaolon puolesta: Savo-karjalaisen ja Savolaisen osakunnan ylioppilaiden aatteellinen toiminta murrosten vuosikymmeninä 1890–1914. Toikkanen, Eero 1997 (väitös).

Säätyläishuveista kansanhuveiksi, kansanhuveista kansalaishuveiksi: maaseudun yleishyödyllinen huvitoiminta 1800-luvun alusta 1870-luvun loppuun. Lehtonen, Eeva-Liisa 1994 (väitös).

Pohjalaisten työväenjärjestöjen omatoimiset kulttuuriharrastukset 1900-luvun alussa. Ajanvietettä, taidetta ja politiikkaa. Rautama, Pauli 1993 (Lis).

Societetshusen i storfurstendömet Finland. Ringbom, Åsa 1988 (väitös).

1.4 Lainsäädäntö (ml. sivistykselliset oikeudet)

Opintokeskusten koulutustarjonnan rakenne ja sen vastaavuus niille laissa asetettuihin tavoitteisiin (Manninen & Vuorikoski 2023).

Sivistykselliset oikeudet ja vapaa sivistystyö. Järvinen, Pätäri & Wallén (toim.) 2024.

Itsensä kehittäminen köyhyydessä. Järvinen, Iina 2023 (väitös).

Pauli Rautiaisen, Tuulikki Laesin tutkimukset;

Mäkelä, Marianne (mm. väitös 2013: Yhdenvertainen oikeus sivistykseen. Tutkimus sivistyksellisen yhdenvertaisuuden perusoikeuden sisällöstä erityisesti yhdenvertaisessa oikeudessa perusopetukseen, taiteen perusopetukseen ja kuntien kulttuuripalveluihin).

1.5 Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Osaamisen tunnustaminen. Vapaan sivistystyön opintotodistus tunnustamisen välineeksi. Saloheimo, Leena 2016. Selvitys.

Tunnusta ja tunnista opittu! Määttä, Jukka 2003. Selvitys.

1.6 Tilastoinnin, siihen liittyvän datan ja indikaattorien haasteet

Vapaan sivistystyön vaikuttavuuden indikaattorit. Alanen, Paula 2024. Selvitys.

Kurssien formaalin koulutuksen aihekoodien toimimattomuus opintokeskusten kurssitarjonnan tilastoinnissa. Manninen, Jyri & Vuorikoski, Kukka-Maaria 2024.

Koulutusjärjestelmän ohjauskeinot ja numeerinen data yhteiskunnallisen kommunikaation muokkaajina: tietämisen ja tietämättömyyden seuraukset aikuiskoulutuksen päätöksenteossa. Alanen, Paula 2022 (väitös).

1.7 Ohjausjärjestelmä, rahoitus

Vapaan sivistystyön oppilaitosmuodot ja ohjaus. Harju ym. 2019. Teoksessa Vst eilen, tänään ja huomenna.

Sopeutuminen, resurssit ja alueellisuus vapaassa sivistystyössä. Mäki, Matti 2019 (väitös).

Kaupungin on tehtävä ihminen mahdolliseksi: Kunnallispolitiikalla kulttuuripalveluja Kotkassa 1879–1982. Päiviö-Häkämies, Laura 2018.

"Me myymme ja markkinoimme kursseja". Markkinaorientaation piirteet kansalaisopistossa. Valkonen, Emilia 2015 (väitös).

Vapaan sivistystyön opintoteliavustusten käyttö: vuosina 2010 ja 2011 myönnetty avustukset. Saloheimo, Leena 2014. Selvitys.

Opintokeskusten itsearviointi – muuttuuko sana toiminnaksi? Korpivaara, Varpuliisa 2009 (väitös).

Itsearviointi opintokeskusorganisaation muutostekijänä. Korpivaara, Varpuliisa 2006 (Lis).

Laatu luottamuksen rakentamisena - laatuikäisy kansanopistossa. Tuomola-Karp, Päivi 2005 (väitös).

Elinikäisen ja jatkuvan oppimisen politiikka

Elinikäinen oppiminen ihmistä määrittämässä. Genealoginen analyysi EU:n, OECD:n ja UNESCO:n politiikasta. Kinnari, Heikki 2020 (väitös).

1.8 Ympäristö, kestävä kehitys, ekososiaalinen sivistys, planetaarinen hyvinvointi

Wallén, Björn (Syväsisivistys 2021).

Adult education and planetary condition. Harju, Aaro & Heikkinen, Anja (toim.) 2016.

Manninen, J., & Nokelainen, R. (2021). Ekososiaalinen sivistys haastaa vapaan sivistystyön.

Aikuiskasvatus, 41(2), 140–147.

Salonen, Arto, O. ym. tutkimukset (mm.):

Salonen, A. O., & Joutsenvirta, M. (2018). Vauraus ja sivistys yltäkyläisyyden ajan jälkeen.

Aikuiskasvatus, 38(2), 84–101.

Salonen, A. O., & Bardy, M. (2015). Ekososiaalinen sivistys herättää luottamusta tulevaisuuteen.

Aikuiskasvatus, 35(1), 4–15.

Pulkki, J. (2021). Ekososiaalinen hyve-etiikka. *Aikuiskasvatus*, 41(2), 102–112.

Heikkinen, A. (2014). Aktivismista realismiin: ihmis- ja yhteiskuntakeskeisen aikuiskasvatuksen / aikauskasvatustieteen kritiikki. *Aikuiskasvatus*, 34(3), 215–223.

1.9 Sivistys (tehtävänä)

Vapaan sivistystyön aatteet ja ideologiat. Teoksessa Vst eilen, tänään, huomenna. Heikkinen, Anja 2019.

Sivistyksestä sivilisaatioon. Kulttuurikäsitys J. V. Snellmanin historiallisessa ajattelussa. Rantala, Heli 2013 (väitös).

Valistajia, sivistäjiä, poliitikkoja ja asiantuntijoita: näkökulmia aikuiskasvatuksen kentän vaikuttajiin. Kari Kantasalmi & Mauri Nest (toim.) 2014.

Sivistymisen idea. Vapaan sivistystyön eetosta etsimässä. Harju, Aaro & Rantala, J. (toim.) 2013.

Kasvatus on kasvamaan saattamista. Kasvatusfilosofinen tutkimus J. A. Hollon sivistyskasvatusajattelusta. Taneli, Matti 2012 (väitös).

Sivistyminen. Sivistystarve ja -politiikka pohjoismaisessa kansansivistystraditiossa. Niemelä, Seppo 2011 (väitös).

Sivistyksellinen aikuiskasvatus. Salo, Petri & Suoranta, Juha 2002.

J. V. Snellmanin sivistyskäsitys ja sivistyspoliittinen näkemys. Sylvander, Taina 2000 (Lis).

Niilo Liakan sivistysnäkemys ja vapaan sivistystyön tehtävä. Järvinen, Eerik 1993 (Lis).

N. F. S. Grundtvigin sivistysidea ja kansanopiston kasvatustavoitteet. Siljander, Pauli 1982 (väitös).

Vaikutukset ja vaikuttavuus (tutkimustehtävä 2)

Vst

Vapaan sivistystyön vaikuttavuuden indikaattorit. Alanen, Paula 2024. Selvitys.

Monimenetelmällinen näkökulma omaehtoisen opiskelun hyötyihin. Manninen, J. & Meriläinen, M. 2015. BeLL, Manninen ym. 2014.

Omaehtoisen aikuisopiskelun vaikutukset. Manninen & Luukannel, Saara 2008.

Vapaan sivistystyön opintoasetelukurssien hyödyt ja vaikutukset. Selvitys. Pätäri, Jenni 2015.

Laulun mahti ja sivistynyt kansalainen. Musiikki ja kansanvalistus Etelä-Pohjanmaalla 1860-luvulta suurlakkoon. Rantanen, Saijaleena 2013 (väitös).

Sivistyshyöty ja sosiaalinen pääoma vapaassa sivistystyössä. Jokinen, Jyrki, Poikela, Esa & Sihvonen, Juha 2012.

Vapaan sivistystyön vaikuttavuus ja suuntaviivaopinnot. Vaherva, Tapio ym. 2007.

Opintokeskukset

Opintokeskustutkimukset: merkityksellinen vst. Salo, Petri.

Opintokeskusten koulutustarjonnan rakenne ja sen vastaavuus niille laissa asetettuihin tavoitteisiin (Manninen, Jyri & Vuorikoski, Kukka-Maaria 2023)

Omaehtoinen ryhmäopiskelu ja ammatillinen kehittyminen. Tutkimus kuntatyöntekijöiden opiskelusta ja ammattiliiton ohjauksellisesta tuesta. Tuomi, Taina 2005 (väitös).

Kansalaisopistot

Jyri Mannisen (ym.) tutkimukset, esim.: Hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa – kansalaisopiston hyödyt osallistujille, kaupungille ja alueelle. Manninen, J., Karttunen, A., Meriläinen, M., Jetsu, A. & Vartiainen, A.-K. (2019).

Hyvinvoivia ja aktiivisia kuntalaisia? Joensuun seudun kansalaisopiston tuottamat hyödyt osallistujille, kaupungille ja alueelle. Manninen ym. 2019.

Kansalaisopiston aikuisopiskelijat luokkakuvassa: Kansalaisopiston merkitys kuntalaiselle ja kunnalle. Manninen 2018.

Suomi nousuun sivistystyöllä? Kansalaisopisto-opiskelun tuottamien hyötyjen taloudellinen merkitys. Manninen 2015.

"Eihän ne ihmisiä kummempia oo." Etnografinen tutkimus kansalaisopiston yhteisöteatterihankkeista sosiaalisen pääoman vahvistajina. Keto, Leea 2019 (väitös).

Innovation in a non-formal adult education organisation - multi-case study in four adult education centres. Eloranta, Leena 2013 (väitös).

Kansalaisopistojen sosiaalisen ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointiraportti. Henki ja elämä 2012.

Kansanopistot

Kuurojen turvapaikanhakijoiden kokemukset, multimodaalinen vuorovaikutus ja kielikäsitteiden muokkautuminen suomalaisessa turvapaikkaprosessissa. Sivunen, Niina 2023 (väitös).
"Koko talo soi". Klemetti-opisto suomalaisen musiikkikulttuurin kehittäjänä 1953–1968. Partanen, Pirkko 2009 (väitös).

Paikallinen ja alueellinen toiminta (tutkimustehtävä 3)

Alueellinen yhteistyö ja verkostot. Luottamuksen ilmeneminen alueellisissa yhteistyöverkostoissa. Korkala, S. 2010. (Väitös).
Kansalaisjärjestöjen asiantuntijuuden hyödyntäminen kuntien kehittämistoiminnassa. Ots, M. (2016). (Lis).
Kansalaisopisto – kulttuuria ja elämänlaatua kuntaan. Riihimäki, K. & Saarenpää, M. (2005). Hankeraportti.
"Eihän ne ihmisiä kummempia oo". Etnografinen tutkimus kansalaisopiston yhteisöteatterihankkeista sosiaalisen pääoman vahvistajina. Keto, L. (2019). (Väitös)
Kesäyliopistolaitos alueellisena ilmiönä. Kari Kantasalmi. AK: 3/2010.
Körtti-identiteetti: Portaapään kristillisen opiston identiteetti ja sen muutokset vuosina 1923–1945. Taskinen-Tuovinen, Eija 2021 (väitös).
Henki ja sivistys. Paikallisuuden näkökulma J.V. Snellmanin ajattelussa Saima-lehden 1844–1846 Kuopiota käsittelevän aineiston valossa. Ojanen, Eero 2016 (väitös).
Eteen eestä ihanteen. Kansanopistoelämää Lahdessa 1893–1939. Halme, Anna 2003 (Lis).
Kaasmarkun VPK kyläyhteisönä sosiaalisena järjestönä 1800-luvun lopulta 1920-luvulle. Salminen, Tuomas 2002 (Lis).
Settlementitoiminta Kemin seudulla vuodesta 1923: Toivolan ja Luotolan historia. Pirilä, Sami 1999 (Lis).
Opiskelun tavoitteet ja jatkuvuus sekä opetuksen yhteissuunnittelu kansalaisopistoissa. Mäki, T. (1977) (väitös).

Oppilaitosrakenne

Vst:n oppilaitosmuodot ja ohjaus. Teoksessa Vst eilen, tänään, huomenna. Harju ym. (2019).
Vapaan sivistystyön oppilaitosfuusiot. Harju, A. & Saloheimo, L. (2017), selvitys.
Kansalaisopistojen oppilaitos- ja ylläpitäjäjärakenteen arviointi, raportit 1–2. Laatu- ja kehittämisavustukset ja ylläpitämisluvat + Rakenteellisten muutosten, lakiuudistusten ja oman toiminnan arviointivelvoitteen toteutuminen. Markkanen ym. (2012).
Vapaan sivistystyön palvelurakenne. Oppilaitosten koulutustarjonta. Saloheimo, L. (2015). Selvitys.
Vapaan sivistystyön oppilaitosrakenne ja palvelukyky. Vaherva, T. (2006). Selvitys.

Toimintaedellytykset: resurssit (eurot, henkilöstö, välineet, rakennukset)

Henkilöstö ja johtaminen vst:ssä. Teoksessa Vst eilen, tänään ja huomenna. Lang, T. ym. (2019).
Myyttisestä sankarirehtorista opistoäidiksi ja manageriksi: Sukupuolen näkökulma kansalais- ja työväenopiston johtajuuteen. Lang, T. (2011) (väitös).
Vapaan sivistystyön kelpoisuus, osaaminen ja työolot. Poikela ym. (2009). Selvitys.

Vst:n organisaatioiden toiminta, tehtävä ja kehittäminen

Yhteiskunnan, kansakunnan ja kansan asialla: järjestöt, yhteis-kuntapolitiikka ja asiantuntijuus Suomessa 1930-60-luvuilla. Bergenheim, S. (2020). Väitös.
Innovation in a non-formal adult education organization. Eloranta, L. (2013). Väitös.
Kenen äänellä, kenen asialla? Sosiaali- ja terveysjärjestöjen edustuksellisuus, toimintaympäristön muutokset ja operatiivisen johdon toimijuus. Lind, K. (2020). Väitös.
Sopeutuminen, resurssit ja alueellisuus vapaassa sivistystyössä. Mäki, M. (2019). Väitös.

Me myymme ja markkinoimme kursseja. Markkinaorientaation piirteet kansalaisopistossa. Valkonen, E. (2015). Väitös.

Sopeuttavaa sivistystyötä. Jyri Manninen. AK 3/2010.

Sivistyksen keitaasta formulatalliksi kansalaisopiston henkilökunnan kokemuksia markkinaperusteisen aikuiskoulutus-politiikasta. Emilia Valkonen & Juha Kauppila. AK 3/2010.

Sivistystyö sopeuttamisen ja voimaannuttamisen ristipaineessa. Annika Turunen. AK: 3/2013.

Osallistujat, osallistujarakenne, kohderyhmät

Maahanmuuttajataustaisen tutkinnon suorittajan henkilökohtaistaminen näyttötutkinnoissa. Arola, T. (2015) (väitös).

Osallistumisorientaatioiden yhteydet oppimisen motivaatiotekijöihin: Erään kesäyliopiston opiskelijoiden oppimisen käsityksiä avaamassa. Javanainen, R. (2020) (väitös).

Kansalaisopiston aikuisopiskelijat luokkakuvassa. Kansalaisopiston merkitys kuntalaisille ja kunnalle. Manninen, J. (2018).

Opiskelemissa tavallaan. Vanhat naiset ikäihmisten yliopistossa. Ojala, H. (2011) (väitös).

Vapaan sivistystyön opiskelijaprofiili. OPH & VST (2019).

Vst:n opetustarjonta ja osallistujat. Teoksessa Vst eilen, tänään ja huomenna. Saloheimo, L. ym. (2019).

Maahanmuuttajat ja maahanmuuttajakoulutus vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Saloheimo, L. (2016). Selvitys.

Yhteisöllisyyden sytykkeitä. Selvitys vapaan sivistystyön mahdollisuuksista vetäytyvien kansalaisten sitouttamisessa yhteiskuntaan. Törrönen, A. & Kirstinä, A. (2006).

Kansalaisuus osallisuutena puutyökurssilla – Etnografinen tutkimus kansalaisopiston senioreiden kädentaitojen kurssilla. Annika Pastuhov & Petri Salo. AK: 2019/3.

Identiteettityöskentely aikuisbändissä – Myöhäisiän oppimisen kamppailu ja esiintymisen tarjoumat. Tuulikki Laes & Laura Kiuru. AK: 1-2/2023.

Sosiaaliset motiivit ja sosiaalinen toiminta aikuisopiskelussa: kansalaisopiston opintoryhmiä koskeva empiirinen tutkimus. Leistevuo, A. (1998). (väitös).

Mies ja kansalaisopisto: tutkimus Kauniaisten kansalaisopiston miesprojektista. Kiviranta, K. (1998) (Lis).

Kasvatus ja koulutus Kainuussa: Kainuun koulutusjärjestelmän kehitys syyskuuhun 1945 mennessä. Heikkinen, R. (1995) (väitös).

Talonpoikaisnuorison koulutie. Tutkimus talonpoikaisnuorison koulunkäynnistä ja siihen vaikuttaneista sosiaalisista tekijöistä Suomessa 1910-1950. Huuhka, K. (1955) (väitös).

Kurssit, aineet, aiheet

"Mitä taide tekee käsityöstä?" Käsityötaiteen perusopetuksen käsitteellinen analyysi. Karppinen, S. (2005) (väitös).

A study on the promotion of adults' oral English communication and teacher development in liberal and tertiary education. Leino, L. (2017) (väitös).

Dimensions of learning mathematics via technology. Nygren, E. (2024) (väitös).

Salasoittajat - Pianonsoitto ikäihmisten harrastuksena. Sirola, E. (2007) (Lis).

Luonnonmukaisesta arkiliikunnasta liikunnan eriytymiseen. Suomalaiset liikuntasukupolvet ja liikuntakulttuurin muutos. Zacheus, T. (2008) (väitös).

Kuopiolainen uinti paikallisena ja kansallisena kansalaistoiminnan ilmiönä. Matkaniemi, Tero 2010 (väitös).

Uskontokasvatus kansalais- ja kotiopintoliikkeessä. Totro, Timo 1979 (väitös).

Englanninkielen opetusmenetelmät kansalais- ja työväenopistoissa. Rantalaiho, Kari 1970 (Lis).

Opetus – didaktiikka

Lukupiirien Suomi. Yhteisöllistä lukemista 149 suomalaisessa lukupiirissä 2009. Ahola, S. (2013) (väitös).

Yhteisöllinen taidekasvatus: performatiivisesti pohjoisen sosiokulttuurisissa ympäristöissä. Hiltunen, M. (2009)(väitös).

Aikuisopettajan identiteetti: yksinäisestä sankariopettajasta tiimiytyneeseen yrittäjään? Jokinen, J. (2002) (väitös).

Vst:n pedagogiikka. Teoksessa Vst eilen, tänään ja huomenna. Manninen, Ojakangas, Fields & Teräsahde (2019).

Att vara och agera medborgare : En etnografisk studie i folkbildande praktiker. Pastuhov, A. (2018) (väitös).

Vapaan sivistystyön kieltenopettajien pedagogiset ratkaisut ja käytänteet teknologiaa hyödyntävissä vieraiden kielten opetuksessa. Pollari, P. (2010) (väitös).

Folkbildning och didaktik. En studie av didaktiska principer inom fritt bildningsarbete. Sarja, J. (2002) (Lis).

Kohti yllärajaista lukemista – Lukupiiri aikuisten maahanmuuttaneiden yhteisöllisen oppimisen menetelmänä. Riitta Jytälä & Niina Kekki. AK: 2/2022.

Sivistyspedagogiikka, andragogiikka, sivistävät käytännöt

Subjektifilosofiasta pedagogisen toiminnan teoriaan. Kivelä, A. (2004) (väitös).

Itsekasvatus suomalaisena käsitteenä ja käytäntönä. Sivonen, K. (2006) (väitös).

Kansanopistopedagogiikka kolmessa kristillisessä kansanopistossa. Tuomisto, T. (2018) (väitös).

Kriittinen näkemys itseohjautuvuudesta : systemaattinen analyysi Jack Mezirowin itseohjautuvuus käsitteistä. Ahteenmäki-Pelkonen, Leena 1997 (väitös).

Det fria bildningsarbetets pedagogiska territorium - en studie av en vuxenutbildningsforms ideologi, funktioner och existensberättigande utgående från den systematiska pedagogiken. Sjöberg, Jan 1995 (Lis).

Aikuinen oman oppimisensa ohjaajana : itseohjautuvuus, sen kehittyminen ja yhteys oppimistuloksiin kasvatustieteen avoimen korkeakouluopetuksen monimuotokokeilussa. Koro, Jukka 1993 (väitös).

Edistävää ja viihdyttävää opintokerhotoimintaa: tutkimus aikuisten vapaista ryhmäopinnoista sosiaalisen osallistumisen muotona. Alanen, Aulis 1969 (väitös).

Digitalisaatio, etäopetus, tekoäly

Juha Suorannan tutkimukset, esim.: ks. <https://carde.group/selected-publications/>
Selvitys vapaan sivistystyön digitalisaatiosta. Sarja, J. (2017).